
SPECYFIKA BRANŻY SZKLARSKIEJ I KATASTROFALNE SKUTKI EWENTUALNYCH OGRANICZEŃ DOSTAW GAZU ZIEMNEGO

Obowiązujące od 2021 roku przepisy wprowadziły możliwość całkowitego zatrzymania dostaw gazu dla krajowego przemysłu, w tym przemysłu szklarskiego (nowy jedenasty stopień zasilania).¹ Niniejszy dokument ma na celu wskazanie związanych z tym zagrożeń dla branży i gospodarki. Byłyby one związane nie tylko ze zniszczeniem zakładów, ale także wieloletnim zatrzymaniem lub ograniczeniem produkcji innych sektorów.

I. Potencjalne katastrofalne skutki odcięcia zasilania zakładów branży gazem ziemnym

1. Wprowadzenie ograniczeń dostaw gazu do hut szkła - ogłoszenie jedenastego stopnia zasilania - oznaczałoby nie tylko wstrzymanie produkcji, ale nieodwracalne zniszczenie instalacji całego polskiego przemysłu szklarskiego.
2. Wartość zagrożonych zniszczeniem pieców szacujemy na przynajmniej 700 mln Euro (nie uwzględniono innych kosztów – np. braku produkcji i wynikających z pożarów w zakładach).
3. Mając na uwadze potencjalną skalę zjawiska (ilość instalacji, dostępność materiałów ceramicznych - ogniotrwałych - z których zbudowane są piece oraz firm specjalistycznych) czas na odbudowę instalacji w skali kraju należy liczyć w latach (przyjmując optymistyczne założenie, że w takich uwarunkowaniach właściciele zdecydują się na ponowne inwestycje).
4. Także według ogólnoeuropejskiej federacji producentów opakowań szklanych FEVE dostępność materiałów i wyspecjalizowanych firm budujących piece szklarskie jest w Europie bardzo ograniczona. Ograniczenie to pozwala na jednoczesną budowę około 10 pieców i 30 rocznie w skali Europy (stanowisko z lutego 2022 r.). FEVE potwierdza więc, że w przypadku znacznych zniszczeń w hutach producentów europejskich powrót do normalnej produkcji byłby możliwy po wielu latach. Zniszczenia pieców szklarskich wynikające z zamierzonego przerwania zasilania gazem ziemnym w większości przypadków nie zostałyby zrekomensowane z polis ubezpieczeniowych.
5. Powyższe informacje pochodzą zarówno od polskich producentów szkła, jak i analiz branżowych przeprowadzonych w skali całej Europy. Podkreślamy, że skutki gospodarcze ewentualnego wprowadzenia 11-go stopnia zasilania byłyby nie tylko długotrwałe, ale wręcz katastrofalne dla gospodarki krajowej.

¹ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 17 lutego 2021r. w sprawie sposobu i trybu wprowadzania ograniczeń w poborze gazu ziemnego (Dz.U. 2021 poz. 549)

II. Potencjalne katastrofalne skutki dla gospodarki polskiej

Polskie huty szkła dostarczają wyroby dla wielu wielu strategicznych sektorów. Przetrawanie firm branży jest kluczowe dla bezpieczeństwa i normalnej produkcji żywności przydatnej do długotrwałego przechowywania, branż budowlanej, automotive i napojowej i innych.

1. W przypadku zniszczenia większości instalacji polskich hut szkła skutki te dotknęłyby potencjalnie nie tylko około 50 zakładów – hut szkła i ich pracowników lecz także postawiły pod znakiem zapytania przyszłość podmiotów gospodarczych będących ich właścicielami.
 2. Bezpośredni wpływ branży na krajowy rynek pracy obejmuje przynajmniej 95 tysięcy pracowników (nie uwzględniono klientów – branż wykorzystujących wyroby ze szkła).
 3. Powiązane z tym szkody objęłyby wielomiesięczne zatrzymanie lub znaczące ograniczenie produkcji wielu branż (a także problemy budownictwa). Byłyby to m.in. przemysł spożywczy, w tym produkcja towarów istotnych w sytuacjach kryzysowych takich, jak przetwory i napoje, piwowarski, spirytusowy, okien i drzwi, samochodowy, kosmetyczny.
 4. Polska jest piątym producentem szkła w Europie, jednakże np. w produkcji szkła płaskiego zajmujemy drugie miejsce.
 - ✓ Produkcja prowadzona jest na bardzo dużą skalę – np. w przypadku szkła opakowaniowego wynosi ok. 1,8 mln ton i 8,5 miliarda szt. opakowań szklanych rocznie, a szkła płaskiego (m.in. budowlanego i samochodowego) ok. 1,5 mln ton.
 5. Zastąpienie produkcji krajowej wyrobów ze szkła kierowanej do innych branż przemysłu importem należy uznać w praktyce za niemożliwe. Dodatkowo już obecnie daje się na rynku zauważyć luka wywołana zniszczeniem, lub zatrzymaniem produkcji, hut ukraińskich.
 - ✓ Zdecydowana większość odbiorców wyrobów szklanych nie jest ich w stanie magazynować w dużych ilościach – większych niż zapas odpowiadający ich kilkudniowej produkcji.
 6. Liczba krajowych odbiorców wyrobów ze szkła wynosi od kilkudziesięciu do ponad stu przypadających na jednego producenta szkła.
 7. Liczba stałych dostawców surowców, jak i np. smarów, opakowań i specjalistycznych usług może dochodzić do 50 podmiotów na hutę. Wśród surowców dominują surowce naturalne i chemiczne pochodzenia krajowego.
 8. Ze względu na zużycie około 1,2 mln ton rocznie surowca recyklingowego – utrzymywanie pracy hut jest kluczowe nie tylko dla branży recyklingu szkła, ale całego systemu gospodarki odpadami.
 9. Polskie huty szkła mają także pozytywny wpływ na bilans handlowy. Znacząca część produktów przemysłu szklarskiego lub powstających z ich wykorzystaniem, jak np. stolarka budowlana, jest sprzedawana na rynkach zagranicznych (w niektórych rodzajach produkcji udział eksportu przekracza 70%).
 10. Hutnictwo szkła dostarcza także produkty dla wielu branż kluczowych dla bilansu handlu zagranicznego (np. producentów mebli, okien, alkoholi premium, piwa, przetworów spożywczych).
-

III. Konieczność zapewnienia ciągłości zasilania pieców szklarskich. Uwarunkowania techniczne

1. Gaz ziemny jest dominującym nośnikiem energii stosowanym w branży szklarskiej.
2. Temperatuty w piecach szklarskich osiągają 1200 – 1700 stopni Celsjusza i muszą być stale utrzymywane na tym poziomie (praca w ruchu ciągłym - 24/7/365).
3. Wprowadzanie ograniczeń w poborze gazu ziemnego wpływa na przebieg procesów technologicznych w zakładach przemysłu szklarskiego. Z uwagi na bardzo wysokie temperatury nagłe przerwanie pracy na skutek ograniczeń rodzi bezpośrednie zagrożenie dla życia i zdrowia pracowników, a także grozi zniszczeniem obiektów technologicznych wykorzystywanych w procesie produkcji szkła.
4. Odcięcie zasilania gazem ziemnym palników pieca szklarskiego oznacza:
 - ✓ zestalenie płynnego szkła,
 - ✓ nieodwracalne zniszczenie całego pieca – najważniejszej części huty szkła pracującej nieprzerwanie z reguły przez okres 15 - 20 lat,
 - ✓ ryzyko pożaru i wybuchów wynikających z rozlania się płynnego szkła.
5. W Polsce pracuje ponad 100 pieców szklarskich. W największych z nich znajduje się ok. 2 500 - 3 000 ton płynnego szkła i roztopionych surowców (orientacyjne rozmiary: szerokość 25m, długość 50m, wysokość 15m).
 - ✓ W zdecydowanej większości polskich hut szkła płaskiego równolegle pracują dwa piece.
 - ✓ W hutach szkła opakowaniowego są to zazwyczaj 2 - 4 piece.
6. Ze względu na specyfikę procesu produkcyjnego i wymuszoną przez nią konstrukcję pieców nie istnieje możliwość ich opróżnienia z płynnego szkła w krótkim czasie.
 - ✓ Spust szkła z pieca trwa kilka dni, poprzedzony jest wielodniowymi przygotowaniem i budową dedykowanej instalacji.
 - ✓ W Polsce działa nie więcej niż 5 firm wyspecjalizowanych w przeprowadzeniu takich prac.
 - ✓ Ponowne uruchomienie instalacji jest długotrwałe i nie jest zawsze możliwe w przypadku pieców których okres życia przekroczył określony wiek.